

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

1 Ni certis causis mœcham bene ducit adulter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Ex praemissa manifeste colligitur, quod pro incertis a certis recedendum non est: nec in reclusa, certa danda est sententia. Cuius autem fides danda sit, nisi testium approbatione, vel legitima confessione iudici fieri non valeat, testes autem auctoritate Galvani Papae a de alii casibus vel negotiis testimonium dicere non valent, nisi de his, quae sub eorum praesentia facta reseruntur; apparet clandestina conjugia idcirco esse prohibita, quia cum alter eorum conjugalem affectum se ad alterum habuisse negare voluerit, legitimum probationibus convicti non poterit, quibus deficientibus, iudici sententia rite absoluta, reus non adulterius uterque innoxius, dum utroque ex utroque reverentia alii se copulaverit b.

CAUSA XXXI.

Mortuo cuiusdam alius conjugis: eorumque, adulter adulteram sibi in uxorem accepit: sitam ex ea susceptam eundem in conjugem se daturum iuravit: illa assensum non prebuit: deinde pater alii eam tradidit: a primo repulsi.

1. Queritur an postea duci in conjugium, quae prius est pollicita per adulteram.
2. Secundo, an sita invita sit tradenda alii.
3. Tertio, an post patris sponsorshipem illa possit nubere alii.

QVÆSTIO I.

Adulterio pollicita non ducatur ab eodem in conjugium, auctoritate Leonis Papae, quae dicitur.

C. I. *Adulterio pollicita non ducatur ab eodem in conjugium.*

Nullus e ducat in matrimonium, quam prius pollicita adulterio.

C. II. *Lex alii ducere in matrimonium, quam prius pollicita adulterio.*

Sed Augustinus contra testatur, scribens ad Valentianum de nuptiis, & concupiscentia, lib. 1. cap. 10.

Denique d mortuo viro, cum quo verum conubium fuit, fieri i potest conjugium, cum quo praesens adulterium. Item in libro de bono conjugali, c. 12. *¶* Postquam fieri nuptias ex personis male coniunctis, honesto placito postea consequente, manifestum est.

¶ Fieri potest conjugium.] In ditionibus operum B. Augustini, & uno Vaticano codice, unoque item Gratiani exemplari legitur, fieri verum conubium non potest. In duobus vero Vaticanis recentioribus ejusdem libri abest negatio.

Hae ultima auctoritates Augustini de concubinis loquuntur, perhibens concubinas posse transire ad honestum placitum nuptiarum. Prima auctoritas Augustini loquitur de repudiata, quoniam, dum vivente viro suo quocunque ducit in conjugium, committit adulterium: cuius adulterii aliquando habet veniam, dum ejus copula creditur esse licita. ¶ Illud vero Leonis Papae de ea intelligendum est, quae a viro suo non erat repudiata, cuius vivebat vir, reddens ei conjugale debitum.

C. III. *¶ Nullus ducat in conjugium, quam pollicita prius per adulterium.*

Unde in concilio apud Altham habito praesente Conrado Rege statutum est, cap. 6.

Illud e vero communi decreto, secundum canonum instituta definimus & praedictamus, ut si quis cum uxore alterius eo vivente fornicatus fuerit, mortuam marito, synodali iudicio aditus ei claudatur illicitus, ne

a 3. Quae 9. testes. b vide conf. mortuam synodi Trid. sess. 24. in decr. de reser. marit. c. 1. c. Sem. 4. dist. 31. d. Sem. ibid. For. p. 3. c. 10. Pann. l. 6. c. 45. e. In Tribur. cap. 11. Barb. l. 3. c. 7. f. For. p. 4. l. 21. Pann. l. 7. c. 10.

ulterius ei conjugatur matrimonio, quam prius pollicita adulterio. Nolumus enim, nec Christianae religio permittit, ut ullus ducat in conjugium, quam prius pollicita per adulterium.

Hic subaudiendum est, nisi prius per aliam penitentiam, & si mortem viri machinatus fuerit: vel si vivente viro pollicita non dedit, se sumpturum cum eam in conjugem, si prius non pervenerit.

C. IV. *¶ Post mortem viri non potest adulteram in conjugium ducere, qui vivo vivente iuramentum sibi futurum nuptiarum praebuit.*

Unde in concilio Triburensi legitur.

Relatum a est auribus sanctorum sacerdotum, quoddam alterius uxorem supio violasse, & in ipsa uxore viva viro suo, iuramentum dedisse, ut post legitiimi mariti mortem, si supervivisset duceret uxorem, quod & factum est. Tale ergo conubium prohibendum & anathematizamus.

¶ Huius capituli sententia quidem est in casu, & in concilio Triburensi, quod extat. Sed cum Bartholomaeus hoc extat de datur alterius esse, quod desideratur.

C. V. *¶ Post mortem uxoris non potest adulteram in conjugium ducere, quam vivo vivente per adulterium pollicita.*

Item in eodem b.

Si quis e vivente marito conjugem illius e adulterio accipit, & eo in proximo de sancto, eadem se dimittit, omnimodis publice penitentiam praestaturus e. De quo etiam post penitentiam praestata expedierit, servabitur regula: nisi forte viri mortem vitium, qui mortuus fuerat, occidisse nocuerit, quod si probatum fuerit, sine ulla spe conjugationis perpetuo cum penitentia.

¶ Bartholomaeus & Ivo citant ex concilio Medunensi, ad adul. c. cum haberet. Clementi 11. hoc testum citat in concilio Triburensi, ut Gratianus & Panormia.

¶ Praefatam.] In Meldensi legitur, praefata, in concilio jam in ea tradita, c. 65. Et extat infra, g. 2. f. 100.

C. VI. FALE A.

[Item ex concilio apud Vermerias.]

Si qua e mulier in mortem mariti sui cum adulterio occiderit, si ipse vir aliquem illorum de uxore illius, potest (ut nobis videtur) ipsam uxorem ducere, & si voluerit aliam ducere. Ipsa autem tradita penitentiae subiecta abique spe conjugii maneat.

¶ Haec palae est in multis vestigiis exemplaribus, & in concilio esse non solent. Citatur autem ex concilio apud Vermerias in excerptu decretorum monasterii B. Trudonis, & quodlibet & Ivo: quoniam in Decret. tit. de divor. c. 1. p. 100. vulgaris codicibus sit. Ex concilio apud Vermerias, quidem in titulo huius palae legatur, ex concilio Eboracensi apud Vermerias. Inducta veri est ad illud, Eboracensi, & spectat ad sequens capitulum. Palae autem cum dicitur, quod in concilio occisionem huiusmodi in concilio dicit.

¶ Et si voluerit aliam ducere.] In Decretalibus autem legitur, potest ipse post mortem mariti sui voluerit, aliam ducere.

a Sem. 4. dist. 31. Barb. l. 3. c. 10. p. 4. c. 10. cap. 9. b In Medunensi cap. 6. c. Barb. l. 3. c. 10. p. 4. c. 10. p. 4. c. 10. d. al. sublegatur. e. extat infra, g. 2. f. 100. c. 41. For. p. 4. c. 10.

C. XII. § Secunda conjugia, post q̄ prima, licita esse probantur.

Item Augustinus lib. 2. contra adversarium legum, & Prophetarum, c. 11.

DEUS a masculinum & feminam propagandi generis causa nuptiali castitate conjunxit, & secundas nuptias, quae in utroque i testamento permittuntur, licitas esse monstravit.

[¶ Viroque] In originali est, novo quoque, cuius vera testium sunt vestigia in aliquot Gratiani exemplaribus. Habent enim, uno quoque. Ac certe de veteri testamento nulla erat dubitatio. Sed non est mutatum, quoniam auctor glossa videtur legisse, utroque.

C. XIII. § De eodem. Idem super primam b̄ epistolam ad Corinthios.

QUOD si dormierit vir eius. Non dicit, primus vel secundus, vel quotus, nec nobis definiendum est, quod non definit Apostolus c. Unde nec ullus deo damnare nuptias, nec eis verecundia numerofitatis auferre i. Dominus a. autem septemviram non damnavit e, nec dicit in refurrexione non posse esse, sed tantum. [Neque nubent, neque nubentur.] Unde nec contra humana verecundia sensum audeo dicere, ut quoties voluerint, nubant, nec ex corde meo quotaslibet nuptias condemnare. Quod dicitur univire, hoc & omni viduae [¶ Beatior autem erit, si sic permanerit.]

¶ Gratianus retulit verba glossa ordinata ad c. 7. prima ad Corinthios ex Augustino in libro de bono viduitatis, c. 11.

[¶ Auferre] Antea erat inferre. Emendatum est ex glossa, & B. Augustini, cuius verba referunt ceteri collectores.

QVÆSTIO II

QUOD si autem aliquis non sit cogenda nubere alicui, Anulterius istas super epistolam primam ad Corinthios. [Nubat, cui vult: tantum in Domino] id est, quem sibi agnum putaverit, illi nubat, quia invita nuptia silent malos proventus habere. [Tantum autem in Domino.] Hoc est, ut sine susceptione turpitudinis nubat, & raro sua religioni nubat.

C. I. § In iuramento patris non cogitur puella nubere, cui nunquam assensum adhibuit.

Item iudicium Urbani Papae.

SI verum ḡ esse confiterit, quod nobis legari Iordanis h̄ Principis retulerunt, scilicet, quod ipse coactus & dolens filiam suam in matrimonium nolentem, scilicet, & pro viribus penitentem, non assentientibus, sed valde dolentibus matre & parentela, Rainaldo Rodeni i filio desponsaverit, quoniam canonum & legum auctoritas talia sponsalia (ut infra ostenditur) non approbat, ne ignorantibus leges & canones, nimis durum, quod dicimus, videatur, ita sententiam temperamus, ut si Princeps cum filia, matris, & parentela assensu id, quod ceptum est, perficere voluerit, concedamus. Sin autem, legatus noster utraque partes audiat, & si nihil fuerit ex parte supradicti Rainaldi amplius, quod impediatur, ab ipso Iordane sacramentum, quod ita consent hae, ut dicta sunt, accipiat: & nos canonum ac legum scita sequentes, deinceps non prohibemus, quin alii viro, si voluerit, praedicta filia eius nubat: tantum in Domino.

a Sent. ibid. Ivo p. 8. cap. 269. Panorm. lib. 6. cap. 22. & 61.
b Glossa ad c. 7. ejus epistola. c. i. Corin. 7. Sent. ibid.
Ivo p. 8. c. 261. Poly. l. 6. tit. 4. Panorm. l. 6. ca. 59. d. Mart. 22.
e. al. damnat. * i. Cor. 7. f. C. 3. p. ad ca. 7. g. Sent. 4. dist. 39. h. al. Iordanis, Ivo p. 8. c. 262. Panorm. l. 6. c. 100. i. al. Fides.

C. II. PALEA.

[¶ Contra Hormisda Papa scribit Episcopo] **T**VA sanctitas a nos requisivit, frater venerabilis, ut si hō adultus, quem pater matrimonium committit, vult, si sine voluntate filii adulti facere possit. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, scilicet, si non se. Potest autem de filio nondum adulto, voluntas ius nondum discerni potest, pater enim, cui vult, in matrimonium tradere: & postquam filius pervenerit ad perfectam aetatem, omnimō obsecrare, & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxis fidei cultoribus, gratiam nobis tenendum mandamus.

¶ Palea haec in Decretalis, est i. primam in de d. h. p. b. & in vulgatis quidem citatur ex Hormisda: sed in primis decretalium collectione, ex Hormisda, ut sic.

C. III. § Quorum usus futurum est corpus, debet esse & animus: atq; valeo velle q̄ vita copulanda alicui.

Item Urbanus II. Sanctus i. Regi Aragonum.

DE b̄ nepis tuae conjugio, quam te caudam daturum necessitatis instante articulo sibi praedicatione firmasti, hoc aequitate dicitur decernimus, si illa virum illum omnimō, ut dicitur, remanet, & voluntatis auctoritate persistit, ut viro illi proles concepturam, nequaquam cum invitam & retentam ejusdem viri cogas conjugio sociari. Quorum numerum corpus est, unus debet esse & animus: ne forte, cum fuerit alicui invita copulata, contra Domini postulatum praecipuum, sui reatum diffusi, ac carnalium fornicationis incurrat. Cuius videlicet operum lumen in eum redundare constat, qui eam concepturam vitam. Quod pari tenore de viro etiam edicendum.

[¶ Sanctio] Sic est emendatum ex versis exemplaribus Panormia, & hispanis Regum Aragonum. Non autem Sacratio.

C. IV. § Non licet desistere viro, quem parvulus dicitur, & publica attestacione dicit uxorem.

Item Nicolaus Rodaldo Tortunensi, & Item Trolesii Episcopo.

LOTHARIUS Rex (in comunitorio i. p. Gualdradam se à patre accepit, & licet non modum admisisset Huberti. Vbi primam dicitur investigatione inquire, & si eundem gloriam praedictam Gualdradam praesentibus doctibus, & iuribus, secundum legem, & ritum, quo nuptiae solent, per omnia invenientes accepit, & postea in nifestatione eadem Gualdrada in matrimonio admittit, restat, ut perferentem, cui illa praesentibus, vel filia Rosonis admittit. Sed quia idem Rex metu Thierbergam admittit se dicit, non hominis, tantus Rex non debuit contra Thierbergam primum in immane praecipitium mergi. In hoc magis reprehensibilem offendit, in quo amorem mortis mundi postposuit: cum 2 nec eam occidit, potius sunt timendi, contra iustitiam hominum, ne sita eodem Rege convicto, nisi ut facerem, ut eam auctoritatem nostra vice freni, castitatem nuptiarum. Si vero minime probatum fuerit, Gualdradam fuisse uxorem legitimam, neque nuptiae benedictionem rem celebratis, per benedictionem filii, & filio nostro Lothario extitisse conjugium, apparet, ut non moleste ferat legitimam filia si ipsa apparuerit reconciliari uxorem. & sic, si ea vos scire volo, quia praefata Thierberga nuptias sedem bis & ter appellavit, & se à patre p.

a Extra de despons. ampul. c. 1. Ivo p. 8. cap. 262. c. 109. c. Ivo p. 8. c. 262.